

УДК 332.3

Ст. викл. С.В. Фоменко, канд. екон. наук;
ст. викл. В.Ю. Станько – Львівський ДАУ

ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ЗЕМЕЛЬ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ПРИЗНАЧЕННЯ

В Україні 2/3 орних земель – це чорноземи, визнані найбільш родючими у світі. А такі чинники як диктатура закону, власна фінансова політика, сільгоспіндустрія та технологічність господарювання на основі економіко-математичних моделей, забезпечать оптимальні параметри землекористування.

Ключові слова: родючість ґрунту, диктатура закону, сільгоспіндустрія, технологічність господарювання, традиції, фінансова політика, оптимальні параметри.

*Senior teacher S.M. Fomenko; Senior teacher V.Yu. Stanko –
Lviv state agrarian university*

Increase of efficiency of the use of earths of the agricultural setting

In Ukraine 2/3 of all arable lands are black soils, which are acknowledged in the world as the most fertile ones. And such factors as law, domestic finance policy, agricultural industry and technology of managing on the basis of economic and mathematical models will provide the optimum parameters of land-tenure.

Keywords: soil fertility, dictatorship of the law, agricultural industry, technology of managing, traditions, finance policy, optimum parameters.

Постановка проблеми. У сучасних умовах досить складно отримати реальний економічний ефект від впровадження нових методів господарювання на основі економіко-математичної моделі. Пояснюється це передусім тим, що економічна криза у сільському господарстві зумовлена переважно причинами макроекономічного рівня, тому усунення недоліків значною мірою треба проводити за межами галузі.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Реляції щодо небувалого врожаю зернових у 2006 р. обернулися реальною загрозою продовольчої безпеки у державі у 2007 р. Проте галузь за підсумками 2006 р. – у збитку щонайменше на 200 млн. грн. [1]. А от валовий прибуток так званих зернотрейдерів, тих, хто задешево скупив зерно й вивіз за кордон, становить 1,5-2 млрд. грн. [2, 3].

Світова практика і статистика за останні 150 років свідчить про те, що в благополучних країнах щорічний ріст продукції не перевищує 3-5 %. Тому ставки кредитування під більший відсоток призводять до інфляції. Якщо виробництво продукції падає, а ставки кредитування доходять до 60 % і більше річних (як було на початку 90-х років), то це свідчить про цілеспрямоване руйнування народного господарства шляхом скерованої дії через механізм світової кредитно-фінансової системи. Тому, наприклад, Японія дотримується правил власної кредитно-фінансової системи, де відсоткові ставки ніколи не перевищують 5 %, а на сьогодні вони становлять 0,15 % річних. Ці 0,15 % йдуть на оплату праці банківських службовців. А самі ж банки є тільки одним з елементів виробничих корпорацій.

Постановка завдання. На основі використання елементів економіко-математичних методів перед нами ставиться мета визначити оптимальну, екологічно обґрунтовану структуру угідь і посівних площ. Одночасно приводяться основні зовнішні чинники впливу на сільськогосподарське виробництво.

Виклад основного матеріалу. Систему раціонального використання земельних ресурсів у сільському господарстві формує сукупність чинників різного характеру, дія яких є взаємозумовлена (див. рис.) [4]. В умовах ринкової економіки головним принципом використання земель є господарська доцільність залучення їх у виробництво, яка характеризується окупністю затрат на вирощування сільськогосподарських культур. За даними оцінками земель визначаються межі їх раціонального використання за обсягом "критичного" урожаю, нижче якого вирощування відповідної культури є недоцільним.

Рис. Потенціальні можливості та рівень раціонального використання земель сільськогосподарського призначення

Встановлення екологічно та економічно обґрунтованого складу угідь і структури посівних площ є багатoproфільним і багатоваріантним. Розв'язання такого завдання під час розробки землепорядного проекту традиційним шляхом утруднене, а у деяких випадках практично неможливе. Оперативне розв'язання реальне при застосуванні економіко-математичної моделі, яка дає змогу, використовуючи велику кількість інформації, знаходити різні за економічною ефективністю, але екологічно обґрунтовані варіанти рішень.

Модель охоплює такі основні типи обмежень [4]:

- площа і рілля $\sum_{j=1}^n X_j \leq B_i$, де B_i – площа i -ї категорії ріллі і угідь;
- щодо забезпечення культур найкращими попередниками $X_j \leq \sum_{j=1}^n X_j^*$, де X_j^* – культури як попередники;

- за максимальною площею посіву культур $X_j \leq A_j^*$, де A_j^* – максимальна площа j -ї культури, виходячи з рекомендованих термінів повернення її на попереднє місце обробітку;
- за бездефіцитним балансом гумусу $\sum_{j=1}^n h^* x_j \leq \nabla H + H$, де h^* – втрати гумусу ґрунту під час вирощування окремих культур; ∇H – можливе виробництво органічних добрив із рослинних решток; H – органічні добрива інших джерел;
- за гарантованим обсягом виробництва продукції рослинництва $U_{gj} X_j \geq V_g$, де U_{gj} – вихід продукції g -го виду з 1 га j -ї культури та угідь; V_g – заданий обсяг виробництва g -ї продукції;
- використання виробничих ресурсів $\sum_j Pr_j X_j = R_i$, де R_i – наявність i -го виду ресурсу; Pr – затрати r -го виду ресурсу на 1 га, i -ї культури і угідь.

У цій моделі ставиться мета визначити оптимальну екологічно обґрунтовану структуру угідь і посівних площ, яка дає змогу у певних ґрунтово-кліматичних умовах з дотриманням сівозмінних вимог і забезпеченням балансу органічної речовини в ґрунтах отримати максимальну кількість рослинної продукції

$$Z_{\max} = \sum_i^n C_j X_j,$$

де: X_j – посівні площі i -х культур та угідь; C_j – вихід продукції з 1 га ріллі та угідь; n – кількість культур та угідь.

Треба зауважити, що баланс органічної речовини під час обробітку сільськогосподарських культур на схилових землях складається по-різному через вплив ерозії ґрунтів. Обмеження за балансом гумусу в моделі записуються диференційовано за технологічними групами земель.

Для відображення в моделі умов кормовиробництва кормові культури групуються згідно з раціонами годівлі різних груп і видів худоби. Кожна група кормових культур, яка забезпечує той чи інший раціон, позначається окремою невідомою і виражається через площу. Групи кормових культур оцінюються за балансом гумусу, що дає змогу формувати обмеження за екологічними умовами для всієї території господарства.

Розроблена економіко-математична модель використана для розрахунку складу угідь і структури посівних площ у ТзОВ "Агрофірма-Нова" Жовківського району Львівської області. Отримана за допомогою моделі збалансована структура посівних площ для умов господарства істотно відрізняється від наявної. Зокрема, у даних умовах необхідно різко збільшувати посіви багаторічних трав.

З переходом на контурно-меліоративну еколого-адаптивну систему ведення землеробства розораність доцільно зменшити до 48 % при одночасному збільшенні меліорованих і заліснених площ. Це дасть змогу довести частку сінокосів і пасовищ до 40 %, лісу – до 4 %. Практично безальтернативною є ідея вилучення деградованих ґрунтів сфери активного землеробства. Їх консервація можлива через створення на них суцільного багаторічного рослинного покриву, що призведе до задерніння ґрунту і поступової його регенерації в умовах біологічного кругообігу.

На сьогодні успішне впровадження оптимальних методів використання земельних ресурсів ускладнене не тільки руйнацією матеріальної бази колективних господарств, а й усього потужного виробничого комплексу, який працював на потреби села.

Дивний і розвиток ринкових відносин, коли більшість вітчизняних товарів на зовнішньому ринку не затребувані, а на внутрішньому мають обмежену реалізацію через низьку купівельну спроможність громадян. Водночас іноземні товари заповнили вітчизняний ринок. Колись за ринки збуту воювали. У наш час вони здобуваються більш витонченими методами.

Як свідчить досвід прогресивних країн, майбутнє за тими, хто зможе об'єднати багатовікові традиції з науково-технічним прогресом. А в Україні збереглися глибокі коріння слов'янської культури і минулий досвід прогресивного розвитку. Тому в нас ще можна відновити і розвинути вітчизняні промисловість і сільське господарство. Наше село, на найкращій у світі землі, у кінцевому результаті у змозі забезпечити високий життєвий рівень всього населення. Але продажність чиновників, хронічна корупція, кримінальні фінансові потоки за кордон, змушують стверджувати наступне. Тільки верховенство закону, а не грошей примусить бізнес знову відкривати виробництва, платити працівникам високу зарплату. Адже потрібні державні програми у сфері освоєння нових видів палива та енергії, величезні вкладення у відродження освіти і науки, в новітні технології АПК. Кому це під силу? Тільки диктаторській владі. Мається на увазі влада, яка чітко забезпечує диктатуру закону.

Висновки. Ефективне використання земельних ресурсів України, що передусім забезпечить власну продовольчу безпеку і дасть змогу стати не тільки житницею Європи, але й світовим експортером екологічно чистої продукції, залежить від рівня задіяння таких чинників:

- вміння держави забезпечити диктатуру закону;
- запровадження власної державної фінансової політики;
- розвиток індустрії для потреб сільського господарства;
- широке впровадження в АПК прогресивних технологій при оптимальних параметрах господарювання на основі економіко-математичних моделей.

Література

1. Лайко П.А., Бабієнко М.Ф. Продовольча безпека в Україні й у світі// Економіка АПК. – 2006, № 9. – С. 8.
2. Власов В.І. Глобальна продовольча проблема. – К.: ННЦ "Ін-т аграрної економіки", 2005. – С. 7-12.
3. Власов В.І. Глобалізація і глобальна продовольча проблема// Економіка АПК. – 2004, № 1. – С. 17-22.
4. Фоменко Л.В. Рациональное использование земель сельскохозяйственного назначения в условиях западного региона Украины: Автореф. дис... канд. экон. наук. – Житомир, 2004. – 20 с.